

kommer man lätt till den öfvertygelse, att Europeisk civilisation endast högst ytligt måste kunna beröra dem. Men på andra sidan göra dessa samma lagar och föreskrifter den inhemska bildningen och samhällsindrättningen så stationär, att intet framsteg är tänkbart, utan att tron på dessa lagars helgd försvinner, d. ä. utan att kristendomen vinner insteg hos folket. Likasom åter den Europeiska civilisationen icke är en sådan sak för sig, att något folk kunde tillegna sig densamma utan dess grundval, Europas religion. Huru man än således må betrakta saken, finner man ingen annan väg för fullföljandet af det verk, Engelsmännen i Ostindien påbegynnt. Att säga, det Hinduerna skola förblifva Brahmas dyrkare, är att yrka, att England's välde i Ostindien skall jemförelsevis spårlöst upphöra.

J. V. S.

20 DANTE'S COMEDIA DIVINA

I SVENSK ÖFVERSÄTTNING.

Litteraturblad n:o 6, juni 1855

20

Våra läsare sågo icke längesedan bland bokannonserna i detta blad subscriptionsanmälan på en Svensk öfversättning af Dante Alighieri's verldsberömda dikt. Emedan öfversättaren, Hr Lovén, genom en tidigare försvenskning af Camoens Luisiader utmärkt sig för stor talang, och då subscriptionsanmälan icke lätt ådrager sig allvarligare uppmärksamhet hos den större läsande allmänheten, anse vi för vår skyldighet att med några ord uppmana värda landsmän att tillegna sig sagde öfversättning.

30

Det torde vara de flesta läsare bekant, att den nyare Italienska litteraturen räknar sin egentliga början från den tid, de tre namnen Dante, Petrarca och Boccaccio med ens gjorde densamma till Europas första och förnämsta, från slutet af 13:e och från 14:e seklet. Väl hade i skilda delar af Italien diktare och äfven prosaiska författare i folkspråket före denna tid uppstått, men deras produkter voro jemförelsevis obetydliga; och när Dante skref, hade Italienska språket ännu icke ens sitt namn, då Dante sjelf benämnde sitt skriftspråk Sicilianska, emedan de första dikter i folkspråket uppsprungit på denna ö och efterföljarene på halfön i mer eller mindre grad följde dessa mönster äfven till språket.

40

Dante, hvilken sålunda anses för den Italienska litteraturens fader, är äfven den första stora anden i hela den nyuropeiska litteraturen öfverhufvud, med afräkning för de obekanta storheter, som i Europas nu lefvande språk diktat hedendomens och medeltidens folkpoesi. Till denna historiska utmärkelse, som gör Dante utan like, kommer ännu utmärkelsen hos hans ifrågavarande dikt, emedan Litteraturhistorien icke har att uppvisa något, som med den kunde jemföras.

50

Hvad som i första rummet bör sägas om denna dikt, är, att den är ett lärdt arbete. För personer utan någon vetenskapligt litterär bildning är den onjutbar. Och äfven för all vanlig lärdom vore den oförståndlig, om icke lärda män funnits, som gjort densamma till föremål för det allvarligaste studium och genom resultaten af sina forskningar upplyst dess dunkla partier – så långt ske kunnat, ty ännu återstå många mörka ställen oförklarade.

Mången, som aldrig läsit Divina Comedia, torde dock hafva sig bekant, att den framställer Dante's vandring genom helvetet, skärsel-

den och himmelriket. Det är hans kärlek som egentligen drager honom till denna färd. Ty Beatrice (Portinari), hans kärleks föremål från bådans nionde år, dog ung; och det är hon, som sänder Virgilius att leda honom genom helvete och skärseld, men sjelf förer honom genom paradiset. På denna sin vandring ser han nu och tilltalar stundom den klassiska forntidens, orientens, medeltidens, sin egen samtids alla ryktbara, afdöda män och qvinnor och, genom att skildra de olika regioner, i hvilka de befinna sig, deras lif, deras hopplöshet, förhoppningar eller fulländade sällhet på hinsidan grafven, tilldelar dem deras plats i mensklighetens historie samt ger den tid och de förhållanden, i hvilka de lefvat, läror och tidsrigtningar en bestämd betydelse för menskliga kulturen. Allt i hans dikt är sålunda allegori; tillochmed Beatrice sjelf blir en allegorisk person, den personifierade himmelska visheten och kärleken, den sanna lyckliggörerskan, såsom hennes namn utmärker. 10

Man frågar sig, huru allt detta kan blifva poesi. En omfattande, invecklad allegori är öfverhufvud så i poesi som i bildande konst en något torr sak. Den, som sett Cornelii allegoriska fresker på frontispicen till Museum i Berlin, eller den vida större mästarens, Rubens', allegoriska förherrligande af Maria af Medici i Louvrens galleri, känner på sig, huru kallt allt detta är; och i andra delen af Goethe's Faust har man ett dylikt profstycke i poesin, ehuru här snille och förmåga nästan förgäfves bortslösade. Men huru härmed än må förhålla sig; man behöfver icke läsa mycket af Dante's dikt, för att erkänna, att detta är en poesi, så underbar, att man förut icke vetat af dess like. 20

Ref. har framför sig flera exposeer och bedömanden öfver Divina Comedia. Det vore oss således icke svårt, att meddela våra läsare några högtrafvande tirader öfver diktens djupa poetiska halt. Men då de i vår tanke icke förklara, hvad som här egentligen borde förklaras, våga vi att i saken yttra en egen tanke, helt enkel, som den än må vara. 30

Det synes oss nemligen vara en helt annan sak, om Rubens framställer något så prosaiskt som ett hof i bilder efter antikens myther, *på hvilka han icke tror*; eller om Cornelius skapar bilder, som skola föreställa poesin och måleriet och dessas och menskliga kulturens skilda epoker; eller om Goethe kläder hvarjehanda fantastiska filosofemer i en s. k. poetisk drägt; eller, för att hafva ett läsaren närmare exempel, om Franzén (i sin Columbus) personifierar veneriska smittan m. m. Härifrån vida skildt är det, då Dante tecknar världshistorien i kända, världshistoriska personligheter, hvilka han försätter i en verld, på hvilken han tror, i ett lif, der de ännu för honom lefva. Ty världshistorien är i sig sjelf vida mera poetisk, än något, hvad mensklig fantasi kunnat framkalla. Det kan visserligen blifva fråga om, huruvida Dante allvarligt trodde på helvete och skärseld. Hans bildade samtida i Italien voro långtifrån rättroende katoliker. Att icke heller han hade den rätta tron, bevisar sig redan deraf, att han vågade efter sin fantasi modellera denna underverld. Det synes dock, som skulle han göra detta med en viss häpenhet och förfäran öfver sin egen djerfhet. Att han icke trodde på påfvarne och kyrkan, sådane de i verkligheten voro, intygar till öfverflöd sjelfva dikten, i hvilken paradiset är för påfvar och prelater temligen tillslutet. Men uppenbart är, att han var en djupt öfvertygad kristen, då han från himmelriket äfven utesluter antikens honom kära filosofer och skalder, sin och Italiens beundrade Virgilius icke undantagen, jemte öfriga hedningar och icke-kristna öfverhufvud; så att endast Adam, Abel, Noach, Moses, Abraham, Isak, Jakob och 40 50

hans söner, David och, troligen för Beatrices och kärlekens skuld, äfven Rachel blifvit benådade. Med ett sådant ämne och en sådan tro, som innebär öfvertygelsen om straff och belöning i en eller annan form i ett lif efter detta, kunde nu ett snille som Dante's skapa en allegori, hvilken icke blott är en sak för förståndet, utan äfven för fantasin och känslan.

10 Är dikten till plan och innehåll ensam i sitt slag, så är den till formen icke mindre egendomlig, emedan den af kritiken icke kunnat föras till något af de bekanta skaldeslagen. Den kan icke kallas ett epos, icke ett drama, icke ett lyriskt stycke. Dante säger sjelf, att den är en Comedia, emedan den börjar med afgrunden och slutar med paradiset, börjar med bekymmer och slutar med glädje. Det är tvifvel underkastadt, om han sjelf eller efterverlden gifvit denna samma binamnet *divina*, »gudomlig.»

Denna korta framställning torde kunna gifva läsaren någon föreställning om Dante's underbara arbete, som utgjort ett föremål för de djupare tänkandes och kännandes i alla efterföljande tider njutning och begrundande, och som nu erbjudes den Svenska läsande allmänheten. Men då isynnerhet i skön konst exempel äro vida lärorikare, än hvarje
20 beskrifning, så vilja vi här låna en ordagrann öfversättning ur

Italienska Studier af Carl Vilh. Böttiger. Upsala 1853.

Denna serdeles lärorika och intagande skrift innehåller: en afhandling »Om den Italienska kulturens förhållande till den Romerska,» en annan »Om den äldsta Italienska poesin,» samt öfversättningar af Comedia Divina, de sex första sångerna, och af Tasso's Gerusalemme liberata, de tre första sångerna. Emedan Förf:s närmaste afsigt med dessa öfversättningar utgifvande varit, att lemna dem, som vilja läsa originalen, en handledning, har deras ordagranna trohet för honom varit hufvudsak. Detta är likväl mindre fallet med öfversättningen af
30 Tasso, som har originalets vers och rim, medan den af Comedia Divina är på orimlad vers och derföre kunnat nästan ord för ord följa originalet. Att likväl härigenom formens skönhet måste gå förlorad, säger sig sjelf.

I första och andra sångerna beskrifvas Dante's och Virgili möte, deras ömsesidiga förklaringar och den korta vandringen till afgrundens port, som i tredje sångens början presenterar sig sjelf. Vi välja denna tredje sång, bifogande i största sammanhang några få af Böttigers förklaringar till densamma. Emedan det likväl torde intressera mången läsare att höra originalet ljud, afskrifva vi här sångens början på
40 Italienska efter Hr Böttigers redaktion¹.

J. V. S.

21 TYSKLANDS HISTORIESKRIFVARE OCH HISTORISK LÄSNING I FINLAND.

Litteraturblad n:o 7, juli 1855

50 Det torde få anses afgjort, att historie läses ganska litet af den bildade klassen i Finland. Sällan, högst sällan ser man på en privat bokhylla

¹ För versens uppläsning och uttalet är det väsentliga: Likasom i Latinsk vers utslutes, då tvenne vokaler sammanstöta, den ena, så att man t. ex. i 4:e versen läser *mi' alto fattore*, i den 8:e *etern' ed i' eterno* o. s. v. *Giustizia, lasciate* äro trestafviga, *convien, luogo* tvåstafviga, *sia* enstafvigt.